

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Definitio & diuisio Obiecti vt sic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

LIBER PRIMVS DE PROOEMIALIBVS LOGICAE.

DISPUTATIO PRIMA.

De Obiecto & Scientiâ in communi.

EDVORVS capitibus Scientia dignoscitur, & ex obiecto, & ex modo tendendi ad illud: ideo prius de obiecto Logicae, deinde de modo tendendi agendum nobis erit: sed quia ad cognitionem speciei debet praere cognitio generis, ideo ut, quae de Dialecticâ, quae est species Scientiâ, in communi dicturi sumus, facilius intelligantur, praestare oportet nonnulla de obiecto & scientiâ in communi.

SECTIO I.

Definitio & diuisio Obiecti ut sic.

OBIECTVM à verbo *obicere* deducitur, quod proprie significat alicui opponi; hinc translatum est ad significandum terminum alicuius potentiae: *color*, verbi gratiâ, dicitur obiectum visus; *sonus*, obiectum audiens; *creatura* dicuntur obiectum diuinâ omnipotentiae: sed strictiori significatione sumitur pro termino potentiae vitalis tam cognoscitivae quam volitivae: quo sensu verum dicitur obiectum intellectus; *bonum*, *voluntas*; *color*, *potentiae visiva*, &c. Quia verò potentiae vitales non attingunt sua obiecta, nisi mediis actibus; obiecta potentiarum, sunt etiam & actuum ab eis elicibilium. quando ergo disputamus de obiecto alicuius Scientiâ, inquirimus quod sit obiectum omnium actuum illius.

Obiectum ergo in hac acceptione confundi solet cum *subiecto*; licet in rigore *subiectum* proprie sit id de quo aliquid cognoscimus, *obiectum* verò, quod de illo cognoscimus, quod alio nomine *predicatum* dicitur: sed quia praedicatum & subiectum, ut propositio sit vera, debet esse idem realiter, ideo utrumque tam obiecti quam subiecti nomine significatur.

2. Obiectum Primo diuiditur in *materiale* & *formale*. *Formale* est, quod primò per se attingitur à potentia; ut v.g. quâdo ager intendens salutem, amat propter illam venâ scissionem; sanitas est obiectum formale, quia per se primò amatur, & ratione illius venâ scissio, quâ ideo dicitur obiectum materiale. Idem est in intellectu: in syllogismo, v.g. assentior conclusioni propter praemissas; praemissae sunt obiectum formale, quia illis propter se, & propter ipsas assentior conclusioni. Aduerte, non esse de ratione obiecti formalis, ut propter illud alteri obiecto assentiar, vel aliud bonum amem; quia potest dari obiectum formale, quod non ducat in alterius cognitionem, vel amorem, ut quando amo Petrum

propter ipsum, quin propter illum amem aliud bonum; & quando assentior alicui veritati propter ipsam, quin ex eâ ad aliam veritatem progrediar: in quibus casibus Petrus est obiectum formale mei amoris, & veritas cognita mei intellectus, & tamen me non determinant ad alterius obiecti amorem vel cognitionem. Vnde malè docetur à nonnullis, obiectum formale necessarium esse causam propter quam materiale ametur vel cognoscatur; ostendi enim iam, obiectum formale dari sine alio obiecto materiali amato vel cognito: solum ergo est de ratione obiecti formalis, per se immediatè, & non ratione alterius, attingi à potentia: quod verò communiter additur, scilicet *& propter quod cetera attinguntur*, non est necessarium requisitum ad omnia obiecta formalia, etsi in multis reperitur.

Obiectum materiale est illud, in cuius amorem vel cognitionem ducimur à formali, ut v.g. media, quae amantur propter finem; obiectum conclusionis, cui propter praemissas assentior. Nonnulli recentiores haec exempla non admittunt; contendunt enim, & media & conclusiones esse obiecta formalia, quia in se formaliter terminant actum & intellectus & voluntatis: media enim, etsi propter finem, verè tamen amantur, & obiecto conclusionis, etsi propter praemissas, verè tamen assentimur. Obiectum ergo materiale (inquiunt hi Auctores) tantum est illud, quod cum in se neque ametur neque cognoscatur, dicitur tamen cognitum, quia aliquid illi inherens cognoscitur, ut *paries*, qui dicitur visus, non quia ipse videatur, sed quia color illi inherens videtur. Haec quaestio est de solo nomine, de significatione scilicet *obiecti materialis*; in eâ tamen standum communi modo loquendi Philosophorum, vocantium obiecta materialia omnia, quae propter aliud attinguntur, etiam si ipsa in se verè attingantur: ideo enim diuidunt obiectum materiale in *proximum* & *remotum*. *Proximum* vocant illud, quod hi recentiores contendunt esse formale; *remotum* verò, quod solum denominatiuè cognoscitur, & quod ab his recentioribus solum agnoscitur ut materiale: & nihil est frequentius, quam dicere, media esse obiectum materiale, finem verò formale, etiam si media verè terminent actum voluntatis.

Obiicies contra hanc diuisionem, aliquando esse idem re & ratione obiectum materiale & formale, ergo diuisio non est bona. Consequentia patet; quia (ut dixi in Summulis) vnum membrum diuisionis non debet in alio contineri. Antecedens verò probatur, quia quando in syllogismo ostenditur definitio per definitum, ut in hoc,

omnis

omnis homo est animal rationale, omne risibile est homo, ergo omne risibile est animal rationale, medium seu obiectum formale est homo, & animal rationale est obiectum materiale: sed homo & animal rationale non distinguuntur, nec ratione, quia definitio nullo modo differt à definito; ergo obiectum formale & materiale non distinguuntur. Respondeo, definitionem non distinguui à definito ex parte rei, siue ex parte obiecti, distinguui verò ex parte modi concipiendi; quia definitum cognoscitur actu confuso, definitio verò est cognitio clara & expressa rei: potest autem eadem res confusè cognita esse medium, ut ipsa clariùs cognoscatur. Vnde nego, non esse sufficientem distinctionem inter præmissas & conclusionem, ut illæ dicantur terminari ad obiectum formale, hæc verò ad materiale; siue ut eadem res, prout terminat præmissas, dicatur obiectum formale, prout verò terminat conclusionem, dicatur materiale; sicut idem homo cum albedine dicitur albus, cum calore calidus, &c. Neque hic maius aliquod latet mysterium.

Sed urgebis: Obiectum materiale & formale non distinguuntur inter se, nisi per solos actus; ergo præmissæ tam terminantur ad obiectum materiale quàm conclusio, & hæc tam ad formale quàm præmissæ, quod videtur absurdum. Sequela probatur; quia præmissæ non terminantur ad obiectum ut subest ipsis præmissis, sed ad illud secundum se; neque conclusio terminatur ad obiectum ut subest ipsi conclusioni, sed ad illud secundum se; ergo neque conclusio neque præmissæ terminantur ad obiectum formale & materiale. Patet consequentia; quia obiectum secundum se, neque est materiale neque formale; ut sic enim, includit ipsos actus: ergo cum actus non terminantur ad se ipsos, sed ad rem ipsam nudam, non poterunt terminari ad obiectum formale aut materiale. Respondeo, quando dicimus præmissas terminari ad obiectum formale, tantum nos velle eas terminari ad obiectum, simul illud constituendo in ratione formalis (idem est de conclusione respectu obiecti materialis: sicut enim amor sanitatis dicitur illam respicere ut obiectum formale, etsi independentè ab illo amore sanitas in se nec sit obiectum materiale nec formale (nam in ratione obiecti constituitur per ipsum amorem;) ita similiter conclusio dicitur terminari ad obiectum materiale, quia ipsa illud constituit in ratione materialis; & præmissæ dicuntur ferri ad obiectum formale, quia ipsæ illud constituunt in ratione formalis.

Aliqui disputant in præsentem, an ante actum intellectus res ipsa sint in se obiectum formale & materiale; an verò id habeant formaliter per ipsos actus: & tandem dicunt esse obiectum radicaliter à se ipsis, esse verò obiectum proximè ab actibus. Sed quæstio est de modo loquendi, in qua hi abutuntur terminis: nam posse esse obiectum, non dicitur obiectum; sicut homo potens esse albus, non vocatur albus radicaliter: neque res ex se plus habent respectu cognitionis, quàm homo ex se respectu albedinis. Adde, hoc modo res ex se ipsis non habere magis esse obiectum formale, quàm materiale: quia qualibet ex se est apta, ut ametur vel cognoscatur propter aliam, & sic ut constitutur in esse obiecti materialis; vel ut ametur aut cognoscatur propter se, & sic

fiat obiectum formale: ergo res à se ipsis neque radicaliter habent magis esse obiectum formale, quàm materiale. Neutrum autem propriè habent, sed capacitatem utriusque; quia à se non habent actu cognosci propter se aut propter aliud, sed præcisè, posse cognosci.

Aduerte, idem obiectum, quod respectu vnius est formale, posse esse materiale respectu alterius: ut quando propter sanitatem amo scissionem venæ, sanitas est obiectum formale; si verò sanitatem ipsam propter studia exoptarem, tunc sanitas esset obiectum materiale. Idem est in intellectu: nam præmissæ vnius syllogismi possunt esse conclusio in altero. Ratio à priori constat ex paulò antè dictis; quia res dicitur obiectum formale vel materiale denominatiuè ab actibus & à modo, quo per illos attingitur: potest autem iam vnus actus per se primò terminari ad hoc obiectum, postea verò alter diuersus terminari ad illius idem obiectum propter aliud.

Rogabis, an quando voluntas appetit plura media propter eundem finem, vnum tamen mediū propter aliud, verbi gratiā, propter sanitatem amo scissionem venæ, & propter hanc volo vocare Chirurgum; & vltius, ut hunc vocem, mitto seruum; an, inquam, in hoc casu & similibus, vltimum medium sit obiectum formale respectu penultimi, & hoc respectu antepenultimi, &c. Quæstio est de solo nomine: hoc certum, absolute non esse dicenda obiecta formalia, quia obiectum formale absolute ponitur pro fine. Quod si cum istā limitatione volueris vocare obiecta formalia, non multum tecum contendam.

Solum hoc nota, in omni electione necessario futurum aliquod obiectum ita materiale, ut nullo modo possit dici formale: quia cum necessario incipiendum sit ab aliquo, propter quod non ametur aliud, sed ipsum propter alia, necessum est illud esse merè materiale; ita etiam è contrario futurum aliud merè formale, scilicet illud quod per se intenditur vltimò, & non propter aliud.

SECTIO II.

Aliæ diuisiones Obiecti materialis & formalis.

RECENTIORES nonnulli diuidunt obiectum materiale in remotum, propinquum, & proximum. Remotum dicunt illud, quod in se non attingitur verè, sed denominatiuè à formā aliqua ei inhaerente, ut paries dicitur visus ab albedine. In hac explicatione conueniunt hi cum omnibus Philosophis. Propinquum verò vocant illud, quod cognoscitur in se. Proximum verò id, quod in re cognitā formalissimè intenditur cognosci: ut verbi gratiā, in visione parietis, obiectum materiale remotum est ipse paries, cui inhaeret albedo visa, & hæc est obiectum materiale propinquum, proximum verò est ratio coloris, quæ formalissimè respicitur per visionem. Hoc obiectum proximum diuiditur vltius in obiectum attributionis, quod primò & per se intenditur cognosci à scientiā, & in obiectum alteri attributum; scilicet illud, de quo agitur in ordine ad obiectum attributionis.